

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра педагогіки та гуманітарних дисциплін

ПОГОДЖЕНО:

Начальник кафедри психології,
кандидат психологічних наук,
доцент, підполковник внутрішньої
служби

О.М. Мірошніченко

«___» _____ 2019 р.

СИЛАБУС

навчального курсу «Історія психології»

спеціальність 053 «Психологія»

форма навчання: денна

РОЗРОБНИК:

ст. викладач кафедри,
кандидат психологічних наук

Т.В. Кухар _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології

Протокол № __ від «__» _____ 2019 р.

Кредити та кількість
годин:

2 кредити ECTS; години: 20 лекційних, 24
семінарських та 46 самостійна робота.

Анотація курсу

Історія психології — галузь психологічних знань, що вивчає розвиток психіки і знань про неї в історичному і логічному аспектах з акцентом на першому із них. Вона показує історичне становлення психологічних знань, відшуковуючи зв'язок з духовною і матеріальною культурою народів світу, визначає пріоритетні напрями досліджень у зв'язку з "духом часу".

Серед найважливіших питань, які вивчає історія психології, можна виділити такі:

- методологія історії психології з її двома основними полюсами — сцієнтизмом і антисцієнтизмом, критеріями поділу теоретичного й емпіричного;

- історія методології, включаючи проблеми співвідношення механіцизму й холізму як протилежних підходів до розуміння і пояснення людської психіки, пізнавальних та метафізичних аспектів, аналіз гуманістичного й "обезлюдненого" начал, механіцизму та операціоналізму;

- сучасний стан психологічної науки з її проблемами сучасної теорії і методології, структури знання в цілому;

- зіставлення досліджень різноманітних шкіл і напрямів — біхевіоризму, інтроспекціонізму, гуманістичної психології, феноменологічного, екзистенціального, транс персонального напрямів, гештальтпсихології, символічного інтеракціонізму, фрейдизму;

- історія окремих розділів психологічного знання — когнітивної психології, нейропсихології, теорії діяльності, психології релігії, психології творчості, політичної психології і т. п.;

- хроніка наукового життя; внесок учених у розвиток психологічної науки.

Мета курсу

Мета викладання навчальної дисципліни "Історія психології": ознайомлення студентів з історично закономірною зміною поглядів на психічне від прадавніх часів до сьогодення.

Організація навчання Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Розділ 1. Історія психології як галузь психологічної науки. Розвиток психологічних знань до XIX ст.					
1	Вступ до історії психології. Місце і значення історії психології в системі наукового знання.	4	2	-	2
2.	Психологія античності та стародавнього Сходу.	8	2	2	4
3.	Психологія в епоху Середньовіччя та Відродження. Розвиток психології в Європі та арабомовному світі.	8	2	2	4
4.	Психологічні ідеї епохи Просвітництва. Розвиток асоціативної психології	8	2	2	4
Розділ 2. Зародження та становлення психологічних шкіл у XIX-XX ст.					
5.	Психоаналіз, аналітична індивідуальна психологія.	10	2	2	6
6.	Біхевіоризм, гештальтпсихологія та гуманістична психологія.	12	2	4	6
7.	Психологічні течії II пол..XX ст.: неопсихоаналіз, необіхевіоризм, когнітивна психологія.	12	2	4	6
Розділ 3. Розвиток психологічної думки в Україні					
8.	Розвиток психології в Україні у радянський період XXст.	10	2	2	6
9.	Становлення психологічних знань в Україні на поч. XXI ст.	8	2	2	4
10	Сучасні тенденції розвитку зарубіжної та вітчизняної психології	10	2	2	4
	Всього годин за курсом	90	20	24	46

Завдання до семінарів

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Психологія античності та стародавнього Сходу.	2
2	Психологія в епоху Середньовіччя та Відродження. Розвиток психології в Європі та арабомовному світі.	2
3	Психологічні ідеї епохи Просвітництва. Розвиток асоціативної психології	2
4	Психоаналіз, аналітична індивідуальна психологія.	2
5	Біхевіоризм, гештальтпсихологія та гуманістична психологія.	4
6	Психологічні течії II пол..XX ст.: неопсихоаналіз, необіхевіоризм, когнітивна психологія.	4
7	Розвиток психології в Україні у радянський період XXст.	2
8	Становлення психологічних знань в Україні на поч. XXI ст.	2
9	Сучасні тенденції розвитку зарубіжної та вітчизняної психології	4

Тема 1. Психологія античності та стародавнього Сходу

1. Основні матеріалістичні та ідеалістичні положення про душу в античний час.

2. Стародавній Схід та психологія.

Література: основна № 1-5, 10, 11; допоміжна № 2-8, 15-20, 33-38.

Тема 2. Психологія в епоху середньовіччя та відродження. Розвиток психології в Європі та арабомовному світі.

1. Загальна характеристика середньовічних вчень про душу.

2. Арабська філософія та її сприйняття античних ідей.

3. Гуманізм як основа психологічних поглядів в епоху Відродження.

Література: основна № 1-5, 8, 10; допоміжна № 1-5, 8-10, 20-22, 28-30.

Тема 3. Психологічні ідеї епохи Просвітництва. Розвиток асоціативної психології.

1. Загальна характеристика психології у XVIII ст.

2. Зародження та розвиток асоціативної психології

Література: основна № 2-5, 10, 11; допоміжна №20-22, 30-35.

Тема 4. Психоаналіз, аналітична та індивідуальна психологія.

1. Психоаналіз.
2. Аналітична психологія.
3. Індивідуальна психологія.

Література: основна № 1-5, 7-9, 11; допоміжна № 15-17, 20-25.

Тема 5. Біхевіоризм, гештальтпсихологія та гуманістична психологія.

1. Біхевіоризм.
2. Гештальтпсихологія.
3. Гуманістична психологія.

Література: основна № 1, 2, 4, 11; допоміжна № 1-3, 14, 20, 25.

Тема 6. Психологічні течії II пол. XX ст.: неопсихоаналіз, необіхевіоризм, когнітивна психологія.

1. Неопсихоаналіз.
2. Необіхевіоризм.
3. Когнітивна психологія.

Література: основна № 1-3, 5-7, 10; допоміжна № 1-3, 10-15, 15, 40.

Тема 7. Розвиток психології в Україні у радянській період ХХІ ст.

1. Стан психологічного знання у Росії на початку ХХ ст.
2. Концепції особистості вітчизняних психологів.
3. Психологія у власних межах Г.С. Костюка.

Література: основна № 1-4, 8-10; допоміжна № 1-3, 11-15, 20-25.

Тема 8. Становлення психологічних знань в Україні на поч. ХХІ ст.

1. Сучасні завдання та тенденції розвитку сучасної психології в Україні.
2. Персоналії сучасної української психології.
3. Проблеми та перспективи розвитку психологічної науки в Україні.

Література: основна № 1-5, 8, 10; допоміжна № 2-7, 12-16.

Тема 9. Сучасні тенденції розвитку зарубіжної та вітчизняної психології.

1. Загальні проблеми психології у ХХІ ст.
2. Сучасні напрями психології.

Література: основна № 1-6, 9, 11; допоміжна № 13-15, 18-20, 32.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Вступ до історії психології. Місце і значення історії психології в системі наукового знання.
 2. Психологія античності та стародавнього Сходу.
 3. Психологія в епоху Середньовіччя та Відродження. Розвиток психології в Європі та арабомовному світі.
 4. Психологічні ідеї епохи Просвітництва. Розвиток асоціативної психології.
 5. Психоаналіз, аналітична та індивідуальна психологія.
 6. Біхевіоризм, гештальтпсихологія та гуманістична психологія.
 7. Психологічні течії II пол. ХХст.: неопсихоаналіз, біхевіоризм, когнітивна психологія.
 8. Розвиток психології в Україні у радянський період ХХст.
 9. Становлення психологічних знань в Україні на поч. ХХ ст.
 10. Сучасні тенденції розвитку зарубіжної та вітчизняної психології.
- Література: основна № 1, 5, 7, 10; допоміжна № 2-5, 10, 40.*

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>.

Тематика есе:

1. Головні етапи історії психології.
2. Методологічні основи наукової психології.
3. Психологія як наука про виникнення і структуру суб'єктивного досвіду.
4. Психологія народів та її елементи.
5. Психологія поведінки та її детермінанти.
6. Напрями і школи вітчизняної психології.
7. Вчинкова природа і структура психічного.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1.

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Самостійна робота (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
Розділ 1. Історія психології як галузь психологічної науки. Розвиток психологічних знань до XIX ст.					
1	Вступ до історії психології. Місце і значення історії психології в системі наукового знання.	7	1	4	2
2	Психологія античності та стародавнього Сходу.	7	1	4	2
3	Психологія в епоху Середньовіччя та Відродження. Розвиток психології в Європі та арабомовному світі.	7	1	4	2
4	Психологічні ідеї епохи Просвітництва. Розвиток асоціативної психології	7	1	4	2
Розділ 2. Зародження та становлення психологічних шкіл у XIX-XX ст.					
5	Психоаналіз, аналітична індивідуальна психологія.	7	1	4	2
6	Біхевіоризм, гештальтпсихологія та гуманістична психологія.	7	1	4	2
7	Психологічні течії II пол. XX ст.: неопсихо-аналіз, необіхевіоризм, когнітивна психологія.	7	1	4	2
Розділ 3. Розвиток психологічної думки в Україні					
8	Розвиток психології в Україні у радянський період XXст.	7	1	4	2
9	Становлення психологічних знань в Україні на поч. XXI ст.	7	1	4	2
10	Сучасні тенденції розвитку зарубіжної та вітчизняної психології	7	1	4	2
Разом		70	10	40	20
Виконання завдань для самостійної роботи на написання есе		5			
Залік		25			
Всього		100 балів			

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожен тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 9 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;

- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);

- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;

- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Практичні заняття можуть принести вам по 2,5 бали за одне заняття за умови попереднього опрацювання матеріалів для підготовки до заняття й успішного виконання всіх завдань безпосередньо на самому занятті. Не виконання завдань знижує ваш бал пропорційно відсотку й рівнів складності завдань з якими ви не впорались. Ваша присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання

пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до практичного заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнятися від тих, що вирішували ваші одногрупники).

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 0,5 бала за два повністю висвітлених в конспекті питання з вищенаведеного списку. За виконання завдань для самостійної роботи ви можете отримати до 2,5 бали.

Кожен курсант (студент, слухач) має до кінця жовтня написати та надати викладачу есе на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 5 балів. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення – 0,5 бала; 2) відповідність змісту темі – 0,5 бала; 3) структурна логічність – 0,5 бала; 4) аргументованість висновків – 0,5 бала; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела – 0,5 бала.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного заліку на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На заліку викладач задає вам 4 питання з переліку наведеного нижче, кожна відповідь дає вам до 10 балів. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку

1. Історія психології як наука.
2. Предмет, завдання, методи історії психології.
3. Етапи становлення психології як науки.
4. Загальна характеристика психології періоду античності.
5. Філософсько-психологічні погляди представників Мілетської школи.
6. Атомічна філософсько-психологічна концепція Демокрита.
7. Філософська й медична школа Гіппократа.
8. Філософсько-етична система Сократа.
9. Ідеалістична концепція Платона.
10. Вчення Аристотеля про психіку людини.
11. Вчення стоїків про створення світу та здібності душі.
12. Етика стоїків та вчення про афекти.
13. Концепція та етика Епікура.
14. Погляди Лукреція Кара про створення світу та неоднорідність душі.
15. Олександрійська школа лікарів та психофізіологія К. Галена.
16. Теолого-містичні підходи до пояснення природи душі.
17. Загальна характеристика психології в епоху Середньовіччя.
18. Вклад арабських вчених у розвиток психології.
19. Погляди Фоми Аквінського на природу душі.
20. Ідеї Д. Скота, Р. Бекона, В. Оккама, П. Абеляра.
21. Розвиток психології в епоху Відродження.
22. Основні тенденції розвитку філософії і психології у 17 ст.
23. Філософсько-психологічна система Р. Декарта.
24. Раціоналізм в психології: Г. Лейбніц.
25. Ідеї Б. Спінози.
26. Матеріалістична концепція Т. Гоббса.
27. Сенсуалізм Дж. Локка.
28. Зародження та розвиток асоціативної психології 18 ст.
29. Класичні теорії асоціативної психології (Т. Браун, Дж. Мілль, І. Гербарт, Дж. С. Мілль, Г. Спенсер).
30. Французький матеріалізм.
31. Розвиток німецької психології 18 століття.
32. Природно-наукові передумови становлення психології як самостійної галузі знань.
33. Виникнення перших експериментальних розділів психології.
34. Становлення та розвиток нових психологічних шкіл: структуралізм й функціоналізм.
35. Становлення та розвиток нових психологічних шкіл: Вюрцбурська школа.

36. Французька психологічна школа 19 ст.
37. Описова психологія 19-20 ст.
38. Розвиток галузей психології: вікова психологія.
39. Розвиток галузей психології: етнічна психологія.
40. Виникнення і розвиток соціальної психології.
41. Розвиток диференціальної психології.
42. Методологічна криза психології 20 ст.
43. Загальна характеристика біхевіоризму.
44. Загальна характеристика гештальтпсихології.
45. Глибинна психологія та її розвиток.
46. Теорії З. Фрейда, К. Юнга, А. Адлера.
47. Еволюція шкіл й напрямів психології: необіхевіоризм.
48. Еволюція шкіл й напрямів психології: неофрейдизм.
49. Основні теорії гуманістичної психології.
50. Розвиток когнітивної психології.
51. Зародження російської психології: тенденції розвитку.
52. Виникнення і розвиток експериментальної психології в Росії.
53. Російська психологія в 20-40 роках 20 ст.
54. Формування і розвиток радянської вікової та педагогічної психології.
55. Розвиток радянської психології другої половини 20 ст.
56. Розвиток психології на Україні.
57. Сучасні проблеми української психології.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Галустова О.В. История психологи в вопросах и ответах: учебное пособие. М.: ТК Велби, Узд. Проспект, 2006. 216 с.
2. Ждан А.Н. История психологии: от Античности до наших дней: ученик для вузов. М.: Академический Проект. Триста, 2008. 576 с.
3. Жуков С. М. Історія психології: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 210 с.
4. Лучинин А.С. История психологи. Ростов на Дону: Феникс, 2005. 416 с.
5. Марцинковская Т.Д. История психологии: учебное пособие для студентов высших учеб. заведений. М.: Изд. Центр Академия, 2004. 544 с.
6. Махній М.М. Історія психологічної думки: навч. посібник. – Чернігів, 2010. 256 с.
7. Морозов А.В. История психологии: учеб. пос. для вузов. М.: Академический проспект, 2003. – 288 с.
8. Роменець В.А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: нав. посіб. К.: Либідь, 2005. 916 с.
9. Роменець В.А. Історія психології: XVII століття. Епоха Просвітництва : нав. посіб. – К.: Либідь, 2006. 1000 с.
10. Роменець В.А. Історія психології: XIX – початок XX століття: нав. посіб. – К.: Либідь, 2007. 832 с.
11. Ярошевский М.Г. История психологии. От античности до середины XX века. М.: Академия, 1997. 416с.

Допоміжна:

1. Адлер Г. Лекции по аналитической психологии. М, 1999.
1. Ананьев Б. Г. Очерки истории русской психологии XVIII і XIX століть. М., 1987.
2. Бехтерев В.М. Объективная психология (серия "Памятники психологической мысли"). М. 1991.
3. Войтович В. Українська міфологія. К.: Либідь, 2002. 664 с.
4. Вундт В. Миф и религия. М., 2001.
5. Губко О.Т. Психология в Киево-Могилянской академии // Вопросы психологии. 1980. № 1. С. 89-95.
6. Дильтей В. Описательная психология. М. 1997.
7. Декарт Р. Страсти души // Соч.: в 2-х т. Т. 1. М. 1989.
8. Ждан А.Н. История психологии как становление ее предмета. М.,1994.
9. Ибн Сина. Книга о душе // Избранные философские произведения. М, 1980. С. 384-521.

- 10.История становления и развития экспериментально-психологических исследований в России. М., 1990.
- 11.Кант И. Ответ на вопрос: что такое просвещение // Соч. в 6-й т. Т.6. М.: Мысль, 1986. С. 27-35.
- 12.Кольцова В.А. О целостном подходе в историко-психологическом исследовании // Принцип системности в психологических исследованиях. М., 1990. С. 131-137
- 13.Кондильяк Э. Трактат об ощущениях: в 2-х ч. М., 1982.
- 14.Кониський Г. Філософські твори у двох томах. К.: Наукова думка, 1992.
- 15.Корольчук М.С., Криворучко П.П. Історія психології: навч. посібник. К.: Ніка-Центр 2004. 48 с.
- 16.Краткий курс истории психологии: уч. пособие. М.: МПА, 1995. 144 с.
- 17.Криворучко П.П. Історія психології. Курс лекцій. К.: КМУ, 2003. 220 с.
- 18.Кузьмин Е.С. Якунин В.А. Развитие психологии в XVII-XIX веках. Л., ЛГУ, 1982.
- 19.Лейбниц Г. В. Монадология // Соч.: у 4-х т. Т. 1. М., 1982.
- 20.Монтень М. Опыты. М.: Терра, 1991.
- 21.Нариси з історії вітчизняної психології / за ред. Г.С. Костюка. К.: Рад.шк.,1952. 255 с.
- 22.Нариси з історії вітчизняної психології XIX - початку XX ст. / за ред Г.С. Костюка. К., 1959. 364 с.
- 23.Никольская А.А. Возрастная и педагогическая психология дореволюционной России. Дубна, 1995.
- 24.Пиаже Ж. Психология интеллекта // Избр. психол.труды. - М., 1994.
- 25.Психологическая наука в России XX столетия: проблемы теории и истории. М., 1997.
- 26.Роменець В.А. Історія психології Стародавнього світу і Середніх віків. К.: Вища школа, 1983. 439 с
- 27.Роменець В.А. Історія психології епохи Відродження. К.: Вища школа, 1988. 407с.
- 28.Роменець В.А. Історія психології ХУІІ ст. К.: Вища школа, 1990.
- 29.Роменець В.А. Історія психології Просвітництва. К.: Вища школа, 1993. 312 с.
- 30.Роменець В.А. Історія психології ХІХ-початку ХХ ст. К.: Вища школа, 1995. 614 с.
- 31.Роменець В.А. Історія психології ХІХ-першої половини ХХ ст. К.: Либідь, 1998.
- 32.Роменець В.А. Історія психології ХХ століття. К.: Либідь, 1998. 989 с.
- 33.Роменець В.А. Предмет і принципи історико-психологічного дослідження (принципи тлумачення текстів першоджерел) // Психологічні проблеми навчання, виховання, активності та розвитку особистості: Матеріали Звітної наукової сесії Інституту психології АПН України. К., 1995. С 4-15.

34. Руссо Ж.Ж. Еміль або про виховання. К., 1999.
35. Соколов М.В. Очерки истории психологических воззрений в России в XIII-XVIII веках. М., 1963.
36. Спиноза Б. Этика // Избр. произведения. М., 1957.
37. Теплов Б.М. Об объективном методе в психологии // Избранные труды. М., 1985. Т.2. С.283-309.
38. Теплов Б. М. О некоторых общих вопросах разработки истории психологии // Избранные труды. М., 1985. С.191-199.
39. Тутуджян О.М. История психологии как научный процесс развития концептуального аппарата / Исторический путь психологии: прошлое, настоящее, будущее. М., 1992.
40. Узнадзе Д. Н. Психологические исследования. М., 1996.
41. Франкл В. Поиск смысла жизни и логотерапия // Психология личности. Тексты. М., 1982.
42. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции. М., 1989.
43. Фромм Э. Бегство от свободы. М., 1990.
44. Хрестоматия по истории психологии / Под ред. П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. М., 1980.
45. Хол С., Линдсей Г. Теории личности. М., 1997.
46. Шкуратов В.А. Историческая психология. М., 1998.
47. Юнг К. Аналитическая психология. СПб., 1994.
48. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М., 1991.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. http://www.ebk.net.ua/Book/psychology/vinoslavska_psihologiya/part1/1201.htm.
2. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/marcin.
3. http://lib.kdais.kiev.ua/files/zhdan_a_n_istoriya_psihologii_ot_antichnosti_d_o_nashih_dney.pdf.
4. http://www.academia.edu/11701659/Homo_sapiens_psihologicus_%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%B4%D1%83%D0%BC%D0%BA%D0%B8.
5. <http://westudents.com.ua/knigi/508-storya-psiholog-jukov-sm.html>.
6. http://stud.com.ua/48124/psihologiya/istoriya_psihologiyi.